לספיקא ורבי יוסי סבר [א]מעייל איניש נפשיה לספיקא ורמינהי [ב]מי שיש לו שתי כיתי בנות משתי נשים ואמר קדשתי את בתי הגדולה ואיני יודע אם גדולה שבגדולות אם גדולה שבקטנות ואם קטנה שבגדולות שהיא גדולה מן הגדולה שבקטנות כולן אסורות (א) דברי ר"מ חוץ מן הקטנה שבקטנות רבי יוסי אומר [א]כולן מותרות חוץ מן הגדולה שבגדולות אמר רבי חנינא בר אבדימי אמר רב מוחלפת השיטה והתניא [ג]זה הכלל כל שזמנו קבוע ואמר עד [ד]לפני ר"מ אומר עד שיצא ורבי יוסי אומר עד שיגיע: **מתני'** [ה][ב]עד הקציר עד הבציר עד המסיק אינו אסור אלא עד שיגיע זה הכלל כל שזמנו קבוע ואמר עד שיגיע אסור עד שיגיע אמר עד שיהא אסור עד שיצא [ג]וכל שאין זמנו קבוע בין אמר עד שיהא בין אמר עד שיגיע אינו אסור אלא עד שיגיע [ד]עד הקיץ עד שיהא הקיץ עד שיתחילו העם להכנים בכלכלות [ה]עד שיעבור הקיץ עד שיקפלו המקצועות: **גמ'** [ו]תנא כלכלה שאמרו כלכלה של תאנים ולא כלכלה של ענבים תניא [ז]הנודר מפירות הקיץ אין אסור אלא בתאנים רשב"ג אומר ענבים בכלל תאנים מאי טעמא דתנא קמא קסבר תאנים מיקצצן בידא ענבים לא מיקצצן בידא רשב"ג סבר ענבים נמי כי מירדן מיקצצן בידא: עד שיעבור הקיץ עד שיכפלו המקצועות: תנא עד שיכפלו רוב המקצועות

תנא

רש"י

לספיקא דכיון דאיכא לספוקי אי משמע עד שילא או עד שיגיע ודאי בדליכא ספיקא הרהר בדעתו בשעת הנדר דהיינו עד שיגיע: **ורבי יוסי אומר עד שילא.** דסבר מעייל איניש נפשיה לספיקא דאיכא לספוקי שמא עד שילא קאמר: **גמ'** [ו]**ולמימרא דרבי מאיר וכו'.** כדפרישית: **שתי כיתי בנות.** משתי נשים שנשא זו אחר זו וכל אחת ילדה שתי בנות: **כולן אסורות חוץ וכו' דברי רבי מאיר.** דקסבר רבי מאיר מעייל איניש לספיקא דלא איזדהר האדם בשעת קידושין דלא ליתי לידי קלקול והואיל דלא ידעינן הי מינייהו קידש כולן אסורות: **חוץ מן הקטנה שבקטנות.** דלדברי הכל לית לה שם גדולה: **רבי יוסי אומר כולן מותרות וכו'.** דקסבר לא מעייל איניש נפשיה לספיקא: **מוחלפת השיטה.** כלומר אפיך מתניתין דנדרים ואימא לרבי מאיר מעייל איניש כו' (ב): **והתניא.** בניחותא דמוחלפת: **זה הכלל כל שזמנו קבוע.** כגון רגלים: **עד שילא.** דקסבר מעייל איניש נפשיה לספיקא: **מתני' אמר קונם שאיני טועם יין עד** (ג) **הבציר.** של ענבים: **עד המסיק.** לקיטה של זיתים: **וכל שאין זמנו קבוע.** כגון קציר ובציר דזמנין הוו בחריפי וזמנין הוו באפלי: **עד הקיץ.** עד שעת לקיטת תאנים או שאמר עד שיהא הקיץ שיהם משמע דאינו אסור אלא עד שיתחיל העם להכנים תאנים בכלכלות וזהו בתחילת הקיץ: **אמר עד שיעבור הקיץ אסור עד שיוכפלו המקצועות.** עד שמכפילין הסכינים שקלטו בהן התאנים ומצניעין אותן כמו מקפלין את הכלים (שבת דף קיג.). ענין אחר שיקפלו (ד) עד שחורץ אותן בקופיץ ועושין אותן שירטי"ש כמו ליטרא קליעות. ולשון יכפילו על שם שמניחין זו על זו ותרוייהו שיעבור ויקפילו משמע בסוף הקיץ: **גמ' ולא כלכלה של ענבים.** משמע אף על פי שהבציר הוי סמוך לאלתר לקיץ לא אמרינן שזה נתכוון לכלכלה של ענבים אלא ודאי אינו אסור אלא עד תאנים: **ענבים בכלל תאנים.** ואסור עד כלכלה של ענבים: **ענבים** לא מקצצו ביד אלא בסכין ולא דמו כלל לתאנים הלכך לא הוו בכלל תאנים: **ענבים נמי כי מירדן.** כשמתבשלין יפה יפה שנוטרין ענבים מן האשכול מקצצו נמי בידא כתאנים הלכך הוו בכלל תאנים: [ז]**תנא הוקפלו רוב המקצועות.** אותן תאנים שנשתיירו בשדות ובאילנות:

מותרות

ר"ן

עד קמי פסחא משמע ורבי יוסי סבר עד דמתפני פסחא משמע ולפום ההיא סוגיא מתניתין כדקיימא קיימא ורבי יוסי סבר עד שילא אפילו הכי כיון דהך סוגיא איתמרא בסוגיא דנדרים משמע דאיכא למסמך עילויה טפי מההיא סוגיא דהתם דלאו בדוכתא איתמר ועוד דהא תניא כי הך סוגיא והוא דעת הרב רבינו משה בר מיימון זכרונו לברכה. אבל הרב רבינו משה בר נחמן זכרונו לברכה פסק כסוגיא דהתם דלא תיפוך דרבי יוסי אמר בעד פני אסור עד שילא ונקטינן כותיה: **ירושלמי**[ח] קבע זמן למשתה בנו ואמר קונם יין שאני טועם עד שיהא משתה בני כמי שזמנו קבוע או מאחר שיכול לדחותו כמי שאין זמנו קבוע ולא אפשיטא *ולחומרא: **מתני' עד הקיץ עד שיהא הקיץ עד שיתחילו העם להכנים בכלכלות.** קיץ זמן לקיטת פירות תאנים וקרי ליה קיץ לפי שקוצצין אותן ביד וקתני דכיון דלאמר עד הקיץ או עד שיהא עד שיתחילו העם להכנים בכלכלות ולא יותר לפי שאין זמנן קבוע: **עד שיקפלו המקצועות.** הסכינים שהם מיוחדים לחתוך התאנים כשעושים מהן עיגולין נקראין מקצועות והכי אשכחן דקרי קרא לסכיני מקצועות דכתיב (ישעיה מד) יעשהו במקצועות ואף העיגולין עצמן נקראים כן על שמן: **גמ' כלכלה של תאנים.** שלפי שהן נקצצות ביד לקיטתן קרויה קיץ. ולא כלכלה של ענבים משום דלא מקצצן בידא אלא על ידי סכין והויא חתיכה מקריא: **ענבים כי מירדן מקצצן בידא.** כשיבשו עוקצי הענבים אף הם נקצצין ביד מקרו:

מותרות

עין משפט נר מצוה

יח א מיי' פ"ט מהל' אישות הל' ט סמג עשין יח טוש"ע אה"ע סי' לה סעי' יח:

יט ב ג מיי' פ"י מהל' נדרים הל' ז ח סמג לאוין רמב טוש"ע יו"ד סי' רכ סעי' יב:

כ ד מיי' שם הל' ט טוש"ע שם סעי' טו:

כא ה מיי' שם טוש"ע שם סעיף יח:

כב ו מיי' שם טוש"ע שם סעי' טו:

כג ז מיי' פ"ט שם הלכה יב סמג שם טוש"ע יו"ד סי' ריח סעי' כד:

תוספות

ורמינהו מי שיש לו שתי כיתי בנות משתי נשים. מכל אשה שתי בנות קטנה וגדולה משנה היא בקידושין פרק האומר (דף סד:) דסבר רבי מאיר דמחית איניש נפשיה לספיקא ושמא קרי לה לגדולה קטנה שבגדולות ורבי יוסי אמר וכו' דלא מעייל איניש נפשיה לספיקא וגדולה דקאמר גדולה ממש: מוחלפת השיטה. ואיפוך מתני' דר"מ לדרבי יוסי ודרבי יוסי לדר"מ: והתניא. בניחותא ולמאי דמפיק התם אבי בלישנא פליגי ואין צריך לומר מוחלפת השיטה: עד הבציר אינו אסור אלא עד שיגיע. וה"ה נמי אם אמר עד שיהא כיון דאין זמנו קבוע כדמפרש ואזיל: זה הכלל כל שזמנו קבוע כו'. כמו בציר אמר עד שיהא אינו אסור אלא עד שיגיע לבד כפ"ב בקידושין (דף סד:) י"מ דקציר ובציר הוי זמנו קבוע ואין זמנו [קבוע] כגון דאמר עד שילך פלוני למקום פלוני שאינו יודע כמה ישהא ול"נ דהא אמר עד שיהא הקיץ עד שיתחילו לתת בכלכלות אלמא אינו אסור עד שילא ואין זמנו קבוע הפסיקן ליה: קיץ. על שם שקוצצים התאנים. של תאנים נקרא קיץ על שם שנקלטת ביד. וענבים שנקצצין בסכין נקרא בצירה: ענבים נמי כי מירדן. פירוש כשנתייבשו נקצצות ביד [נ"א] מורדן כמו חבילי זרדין: עד שיקפלו רוב המקצועות. סכינים שקוצצין בהם עיגולי תאנים והעיגולים עצמן נקראין קציעות:

מסורת הש"ס

א) [לעיל יט:], ב) קידושין סד., ג) [תוספתא פ"ד ע"ש היטב קידושין סד:], ד) [בקידושין סד: איתא פני וכן איתא בתוספתא דמכילתין פ"ד], ה) [פי' הר"ן על ריש מתני' תמצא בע"א], ו) [עיין לעמוד הקודם], ז) [עיין לעמוד הבא], ח) [פ"ח ה"ג],

הגהות הב"ח

(א) גמ' כולן אסורות חוץ מן הקטנה שבקטנות דברי ר' מאיר ר' יוסי אומר כצ"ל: (ב) רש"י ד"ה מוחלפת וכו' לר' מאיר מעייל איניש וכו' ולר' יוסי לא מעייל איניש כו' הס"ד: (ג) ד"ה אמר קונם שאיני טועם יין עד הקציר של חטים ושעורים עד הבציר של ענבים: (ד) ד"ה אמר עד וכו' ענין אחר שיקפילו עד שחוזרין התאנים בקציעות ועושין אותן שירטי"ש כמו ליטרא קליעות ולשון יקפילו על שם שמניחין אותן זו על זו ותרווייהו יכפילו ויקפילו שיעבור הקיץ משמע בסוף הקיץ כצ"ל:

גליון הש"ס

בהר"ן ירושלמי קבע וכו' ולחומרא. עיין בהר"ן לקמן דף סג ע"ב ד"ה מחלוקת:

לעזי רש"י

שירטי"ש. מחרוזות.

פירוש הרא"ש

לספיקא. לדבר המבורר לקרות פני הפסח קאמר והיינו עד שיגיע: ור' יוסי סבר מעייל איניש נפשיה. ליאסר בכל מה שיוכל להסתפק: עד הקציר כו'. אינו אסור אלא עד שיגיע: בין שאמר עד שיהא [כו'] אינו אסור אלא עד שיגיע דכל הני אין זמנן קבוע כמה נמשכין ומפרש בתר הכי כל שידוע זמן משיכתו ולאמר עד שיהא עד שילא קאמר כי (אין) זמן הוייתו קבועה אבל דבר שאין זמן הוייתו קבועה אפי' אמר עד שיהא אין בדעתו להכנים עצמו באיסור זמן שאין ידוע לו כמה ימשך ועד שיגיע קאמר: עד הקיץ עד שיהא קיץ. גם קיץ אין זמנו קבוע הלכך בכל ענין עד שיתחיל קאמר והרב רבי אליעזר ממיץ לדקדק מדקתני גבי קיץ עד הקיץ עד שיהא וגבי קציר ובציר ומסיק לא קתני עד שיהא אלמא דוקא קתני דקציר ובציר ומסיק זמן משיכתן ידוע כמו פסח ולאי אמר עד שיהא עד שיעבור קאמר אבל קיץ אין לקיטת תאנים כאחת ואין קצב לזמן הקיץ: ודבר שאין זמנו קבוע. פי' אם תלה נדרו בלכת פלוני למקום פלוני או עד מלחמת פלוני שאין ידוע כמה יהיה באותו מקום וכמה תמשך המלחמה שילך לא נתכוון לומר כל זמן היות פלוני באותו מקום וכל ימי היות המלחמה ולא נראה האי פירושא כי הדבר ידוע שלפעמים ימי הקציר וימי הבציר מועטין ופעמים מרובין לפי ברכת השנים ועוד דמשמע דזה הכלל קאי אדברים השנויים במשנה והאי דלא קאמר בקציר ובציר ומסיק עד שיהא כיון דתנא אינו אסור אלא עד שיגיע הרי כאילו תנא עד שיהא דהכי משמע לישנא כלומר לשון שאמר אינו אסור אלא עד שיגיע: עד שיתחילו העם להכנים בכלכלות. לא שיקוטו פרואי אלא עד שיקלטו הרבה ומכניסין בכלכלות: עד שיקפלו המקצועות. היינו סכינין שנקפלין ונכנסין לתוך קתיהם כגון תער ולאחר שעבר הקיץ מקפלין אותן ומכניסין לתוך הקתא ומצניעין אותן לשנה הבאה ופי' כך נקראין התאנים אחר שדרסום בעיגול קליעות ויש מפרשים מקצועות היינו מחללות שמייבשין עליהם התאנים בשדה ולאחר שמכניסין התאנים מקפלין המחללות לשמרם: הכל לפי מקום נדרו. ואם רוב תבואות המקום שעורים עד קציר שעורים ועוד קאמר אם היה כבר ואם היה בנקעה גם כזה הולך אחר מקום נדרו: גמ' למימרא דר"מ סבר לא מעייל איניש נפשיה לספיקא. כדפרשינן במתני' דבהא פליגי: מי שיש לו שתי בתי בנות. משנה היא בקדושין בפרק האומר (דף סד:) כגון שנשא שתי נשים זו אחר זו והיה לו בנות משתיהן וכולן קטנות ונידו לקדשן: ואיני יודע. לא נרכתי כוונתי: כולן אסורות. אף אמצעיות שבכולם דמעייל איניש נפשיה לספיקא ורבי יוסי סבר שאין דעתו אלא דבר המבורר שאין להסתפק: והתניא. שהחליפו משנתינו ומתני' דקדושין דוקא: ולא כלכלה של ענבים. לקיטתן לא מיקרי קיץ דלשון קיץ משמע דבר הנלקט ביד: ורבן שמעון בן גמליאל סבר ענבים נמי כי מירדן מיקצצן בידא. כשהם מבושלין עומדין לירדות מתוכן כמו הרודה חלות דבש: לישנא אחרינא מירדן. נתייבשו הזמורות נוחות ליקצן כמתן כשכת חבילי קש וחבילי זרדין:

מוסף רש"י

מי שיש לו שתי כתי בנות משתי נשים. שנשא שניה לאחר מיתת הראשונה (קדושין סד:). גדולה שבגדולות. בנות הראשונה (שם נא: סד:), שבקטנות. בנות השניה (שם ושם). ואם קטנה שבגדולות. וכל שכן אמצעית שבגדולות בספק זה, ולגבי בנות שניה מקרי כולהי בנות גדולות (שם נא:). כולן אסורות. לאחרים עד שימן גט ואפילו אמצעית שבקטנות, דלגבי קטנות לומה הבת גדולה היא (שם). כולן מותרות. דלא מחית איניש לנימר מילתא דליתי ביה לידי שאילה לחכמים, וכי אמר גדולה, גדולה שבגדולות קאמר (שם). מוחלפת השיטה. הך דנדרים (שם) התנא שסידרן טעה באחת מהן והחליף שיטתו (פסחים נה.). והתניא. בניחותא, זה הכלל כל שזמנו קבוע. מספר ימי משך זמנו קבועים, כגון פסח ויו"ט למעוטי קיץ וקציר ובציר, דאם אמר עד פני או אפילו עד שיהא, אינו אסור אלא עד שיגיע, דכיון דאין משך זמנו קבוע, שזה ממהר לבלות קייצו וקצירו וזה מאחר, לא נתכוין זה אלא לתחילתו, משיתחילו העם לקצור (קדושין סד:). אינו אסור אלא עד שיגיע. אפילו בעד שיהא אינו אסור אלא עד שיגיע, והוא שסמך לה זה הכלל כל שזמנו קבוע. ר"ל כמה הוא נמשך כל שאמר עד שיהא אסור עד שילא וכל שאין זמנו קבוע, ר"ל כגון קיץ וקציר ובציר ומסיק שאין זמנם שוה ואיכא חרפי ואפלי, וכן פעמים רוב תבואות נמשך הרבה, אפילו אמר עד שיהא אינו אסור אלא עד שיגיע (מאירי בשטה).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones